

Ese de doa ori intr'o
luna, adeca in 1 si 15
dupa c. v. in formatu
de o cola si 1¹/₂.

Atâtu manuscrip-
tele câtu si banii de
prenumeratiune sê se
adreseze la redaptiune,
localulu acestei-a:
Strat'a postei vechle nr.
1. etagiulu 1. nr. 96

AUROR'A ROMANA.

Foia beletristica.

Pretiuulu de prenu-
meratiune pentru pro-
vinciele austriace : la
anu: 5 fl. la 1¹/₂ de anu
2 fl. 50 cr.; pentru
Romania si straineta-
te la anu 6 fl. 20 cr., la
1¹/₂ de anu 3 fl. 10 cr.
v. a. — Prenumeratiu-
ne la trei lune nu se
primesce.

Anulu I. 1863.

Nr. 7.

Pest'a 1/13. Aprile.

Mostenirea veduvitei.

(Lipov'a Sept. 1855).

In patu, morbosu de morte unu tata fragedu jace,
Soti'a cu pruncutii la capetâiu plangeá.
Morbosulu, greu se frange, de patimi n'are pace,
Mai mare-e superarea, pe fiii-si'a-i lasá.

„Nu plange tu muiere ! câ Ddiu m' ajuta,
Si sanetosu si tare, din patu-mi me radicu ;
Ce plangi ? vei fi morbosa, — vaitarea ta cea multa,
Me temi sê nu te surpe, nu plange eu ti dicu !“

„Potere n'are peptu-mi sê stînga-a mea vaitare,
Me temu, tiran'a morte, din braçiu-mi te-'a rapí !
Si ce voi face-atuncia, candu lacrima amare
Mi-lasi de suvenire ? cu pruncii-ti ce va fi ? !“

„De cêrulu 'mi vre mortea, eu plecu in alta lume,
Dar' tu remani cu pruncii, si treba sê traiti ;
Mai mari candu ei voru cresce, li spune alu meu nume,
Li di : Erati cu totii de tata prea iubiti !

„Remani tu inca mama, o mama-adeverata,
Iubesc-e-i asiá dulce, cum mamele iubescu ;
'I cresce 'n fapte bune ca sê-li fii amata,
'I cresce in blandetia cum fiii buni se crescú.

„Ai grige, câ-are lipsa de mame-a ta natiune,
De mame inse brave, cum Grachii au avutu ;
Asiá sê-mi cresci tu fiii, — ca 'n tempu de peritiune
Sê-ti multiemesca tier'a, romani câ i-ai crescutu !“

„Li sum eu mama drepta, — in peptu a mea amore
Sê credi ferbinte arde, pe pruncii-mi 'i iubescu,
Ce am in asta lume, ti-juru pe ceru si-onore,
Sacrá-voiu pentru densii, natiunii ca sê-i crescu !“

„Asiá si fá intocma . . . usioru me semtu muiere,
N'am mai uitatu nemic'a p' acestu profanu pamentu.“
Suspina inc' odata desiertu de-a sa potere,
Din braçiuulu veduvitei . . . elu pleca la mormentu.

At. M. Marienescu.

O intriga la sate.

(Novela d'in vietia poporului.)

(Inchiare.)

Firesce, câ clefeturile aceste noue sosira in scurtu si la Nast'a — matusi'a lui Petru —, care numai de câtu se grabi a le impartesf cu nepotulu seu.

Petru fu superatu pe morte, încâtu nu mai scieá ce sê faca. Indesiertu tata seu l'a mangaiatu, in desiertu i-a spusu, sê nu dee crediementu clefeturilor babesci: elu a remasu necasitu, tristu si amaritu fara mesura.

Si-a propusu d'in nou, câ, ori in ce modu se va convinge, deca e adeverata tradarea Anitiei.

Tote rogamintele si chiar vorbele mai aspre ale parintelui seu au remasu fâra efeptu. Anim'a lui ranita insetà dupa resbunare.

Biet'a Anitia inca a audfту tote, ce se vorbiau d'in nou prin satu despre ea, si la acest'a o-a cuprinsu o superare atâtu de dorerosa, in câtu pe dî ce mergeá i-scadeau poterile atâtu corporale câtu si spirituale.

Intra atari impregiurâri de desperare nu poteá sê traesca mai multu de câtu o luna séu doue.

Ánim'a tēnera e asēmenea unei flori frāgede, care se vescediesce, séu se usca de locu, deca o arde sorele prea ferbinte, — eara de furtune séu se ruinedia cu totulu, séu si-pleca capulū trista la pamentu.

Si ānim'a bieteii Anitie erá espusa de odata la doue de acestea eleminte ruinatorie.

Amorulu seu câtra Petru erá mai ferbinte de câtu cele mai infocate radie ale sorelui d'in lun'a lui cuptoriu. Eara dorerea si superarea ei, in cari cadiuse pr'in impregiurârile, ce noi le scimu, pestreceá ori ce furtuna furiosa.

I-ar fi placutu sê convina cu Petru, sê-i spuna tote ce cerculau pr'in satu; inse nu a potutu sê convina cu elu, ear' apoi sê mergea ea la densulu acasa, a fostu, peste cuviintia. Ce sê faca! Petru inca nu mai veniá la ea, ca inainte de acea, si acest'a a desceptatu in dens'a presupūne-rea, câ amantulu seu dandu crediementu vorbelor defaimatorie mincinoase, a ince- tátu de a o mai iubi, si pe ea, ca pe o nefi- dela, a dat'o uitarei!.... La aceste cūgete erá sê i-se rumpa ānim'a!....

Celu ce nu cuprinde starea ei cri- tica, celu ce nu o compatimesce in atari impregiurâri triste, acel'a are o ānima de petra.

Astfeliu a trecutú inca o septemana, si Aniti'a, ros'a cea plina de vietia se vescedieá d'in dî in dî sub impresiunea dorerei si superarei sale.

De câtu-va tempu in coce nu odata i-a venitu in minte visulu fatalu, pe care lu avuse, si ea incepeá a crede, câ acel'a, deca si nu d'in cuventu in cuventu, dar' se va implini totusi câtu mai repede.

Maica sa erá inca si mai superata si ingrijita de câtu dens'a; deci fiindu câ ea singura erá lipsita de mangaiare, nu ne vomu mirá, deca nu a avutu unu cu- ventu de mangaiare pentru fic'a sa.

IV.

La o septemana s'a dusu Aniti'a d'in nou la isvoru, nu atâtu dupa apa, câ-ci numai acest'a cauza nu i-arú fi datu po- tere, ca se mergea pâna acolo, — ci pentru câ a speratu câ se va intalni acolo cu Petru,.... unde candu-va de atâ- tea ori au convenitu, unde atâtea clipite dulci si-au petrecutu.

Ci asta ūltima sperantia, de la care si-a speratu mangaiare, inca o-a isie-

latu. Indesiertu a asceptatu, indesiertu a privitu in tote pârtile: nu a vediutu pe Petru nicairi!

Cu o dorere nespusa tiparita pe fația, ci inca nu desperata de totulu — câ-ci sperantia nu lasa pe omu, pâna nu inceta a-i bate ânim'a — a plecatu cu pasi forte lini câtra casa.

Abiá mai aveá 200 de pasi pâna ce erá sê ésa d'in padure, candu de odata i-se pare, câ aude ce-va murmuru langa sine. Privesce in lâturi si de o data se face nemiscata, ca o statua.

Pe cine avù de a vedé, nu a fostu altulu, decâtu — — venatoriulu — — Pista Bükfi!

— Inca odata mai pe urma am voitu a te vedé, copilitia frumosa, si a-mi luá remasu bunu de la tine, ca apoi sê lasu locurile aceste placute pentru totdeauna. Domnedieu cu tine, mandra copilitia! De vei fi fericita candva, adù-ti a minte si de mine, care nu voiu poté sê-mi affu fericire mai multu pe acesta lume; câ-ci trêbuii sê me despartiescu de tine pe vecia! sê nu te mai vedu in vietia. Acestea dîcandu cancelistulu prinse pe Aniti'a tremuranda de mana, si i-o strinse câtra ânima. Biet'a fetitia abiá mai scieá de sine, deci lasà sê se faca cu ea ori ce, ca cu unu instrumentu, fâra sentiuri. Cancelistulu o sarutà; si candu chiar si-deschise gur'a sê-i mai dîca ce-va, de odata i-sosesce la audi un versu puternicu tunatoriu:

— Ha! ticalosule amagitoriu! Ietti remasu bunu de la lume câ-ci tî-s'a curmatu vietia!

Se uità intr' acolo, de unde veniau aceste vorbe infioratorie, si vediù unu omu cu ochii infocati, in cea mai mare furia venindu dreptu spre elu cu unu toporu a mana.

De locu si-cuprinse starea sa critica; vediù câ e intrebare de vietia séu de morte. Si-luà numai de câtu pusc'a a

mana, si asceptandu pâna omulu furiosu se aprapià cam de 30 de pasi de elu tinti a supr'a lui, inse nu ca sê-lu ucida, ci numai ca sê-lu ranesca asiá, in câtu sê cada la pamentu, ca astfelu sê-si asecuradie vietia sa; câ-ci in casu contrariu — deca nu ar puscá a supr'a lui, si-credeá secura mortea sa, prevediendu, câ omulu infuriatu fâra neci o vorba de intielegere, fâra neci o ascultare i-va da cu toporulu in capu.

Dete focu. . . . In momentulu candu se desiertà arm'a, Aniti'a, dandu unu tîpetu de infiorare, cadiù ametîta la pamentu. Eara Petru — câ-ci elu a fostu omulu furiatu cu toporulu a mana — nimeritu de glontiu mai pasî doi-trei pasi, apoi cadiù si elu josu.

Starea lui Bükfi fu infioratoria; candu cautà la ambele sale viptime: erá p'acî sê cada si elu ametîtu.

Ci imbarbatendu-se, stete câtu-va tempu pe cugete, apoi luà pe Aniti'a in brație, si ducandu-o cu cea mai mare luare aminte la isvoru, i-tornà pe capu apa rece, la ce in scurtu si-veni in ori biet'a fetitia; ci erá atâtu de debila, in câtu nu potù merge de acole pe picioarele sale. Deci Pista o lasà siediendu pe erba, si merse sê veda pe Petru, ce face, si in câtu-e de periculosa ran'a.

Sosindu la elu, lu-gasi jacandu in sange, ca si candu aru fi mortu.

Cercandu-i ran'a, aflà, câ i-e nimerita pulp'a piciorului stangu, dar' nu prepericulosu. Deci de si erá pr'in impresiunea momentana lesînatu, totusi nu erá numai ametîtu, ci forte a greu.

Pista scose o batista si-i legà ran'a, ca sê nu mai curga sangele, apoi re'ntornandu-se la isvoru, spuse Anitiei, câ ran'a casiunata pr'in plumbu nu e periculosa, si câ pe feciorulu acel'a nu a tât'a dorerea câtu furi'a s'a si spaim'a l'au ametîtu.

Acesta scire favoritoria însuflă Anitiei putere și speranția nouă.

Se scolară dăra, de și cam cu întărirea, și merge singură la Petru, rămânând Pist'a după poft'a ei, la izvoru.

Pe când sosi la elu, acum sî-venise în ori.

Când vede pe Aniti'a gîlfeda, ca o stachia, apropiindu-se cîtra elu, se scolară și întorcându-se de cîtra ea, voi sî merge, dar' piciorulu stangu i-denegă șierbitiulu.

Cădiu earăși josu sî-si coperi ochii, ca sî nu-si veda amant'a, pe care o credeă a fi necredincioasă.

După o pauză scurtă plină de chinuri, grai cu unu tonu desperatu:

— Depărta-te de mine, șierpe înșierătoriu, sî nu te mai vedu!....

— Lasă-me, Petre, sî-ti spunu antăiu tote, tote, ca sî șci și sî cunosci; apoi nu-mi pasă, alungă-me și me uita de te va lasă ânim'a!...

Aceste cuvinte rostite cu o adăncă și șincera dorere, cari ori-cine le-aru fi auditu, ar fi creditu, cî nu vinu d'în gura, ci de-a dreptulu d'în ânima: și-avura efectulu pentru Petru, carele imblăndîndu-se grai:

— Oh! vorbeșce dăra, vorbeșce! Dora încă nu-s' tote perdate.

Aniti'a i-spuse tote, precum au fostu; i-enară portarea lui Bükfi în privinți'a ei, și tote, tote, ce noi dejă șcim; apoi adăuse:

— Vedi, Petre dragulu meu, pentru ce ai creditu cefetitoru?... Tote acele minciuni au esitu de la Bab'a Dochi'a, care a voitu în totu tipulu, sî te lăpedi tu de mine, și sî petiesci pe Todoric'a ei. — Înse tu nu me vei lasă pe mine,... asiă dăra?... Vedi pentru tine m'am vesceditu eu asiă!... Aceste cuvinte ale Anitiei atinseră cele mai șentitorie corde ale ânimei lui Petru.

— Nu, nu te voiu lasă, neci sî crepe

Bab'a Dochi'a de ciudă! A mea vei fi pîna la morte. Acum, numai acum te șci și te vedu cine esci și ce ajungi, ah șcump'a mea!....

Urmă o scurtă pauză revenitoria, apoi continuă Petru:

— Dora acum aru trebui sî mergem cîtra casa, cî-ci peste scurtu va fi sera; dar' eu nu potu calcă pe piciorulu stangu; uita-te cî e și legatu, nu șci cine l'a legatu,... acum nu me neci dore, numai trēmura tare și nu potu calcă pe elu.....

— Elu l'a legatu, — — — venatoriulu, cancelistulu, a bună șamă;.... eu am ametitu cîndu a puscatu cîtra tine. Elu mi-a udatu și mie capulu la izvoru, de mi-am venitu în ori, și numai acum veniu la tine.

— Du-te, chiami-lu, de va fi încă acolo, ca sî me impacu cu elu; apoi de asiu avé o botă tare, se me radiem, dora asiu poté merge acasă pe picior-re-mi.

În scurtu se re'tornă Aniti'a de la izvoru, urmata de Pist'a a cărui față eră gîlfeda ca cer'a și cuprinsa de o părere de reu și întristare nemarginită.

— Ierta-me, domnișiorule, grai Petru cu tonu tramurătoriu cîtra Bükfi, după ce acestu-a ajuns la elu; iertă-me, cî eu sum vinovatu. Dniata nu ai fi puscatu în mine, de nu m'asiu fi școlatu eu antăiu cu toporulu! Acum vedu, cîtu de nebunu am fostu, cî am datu crederementu cefetitoru și șcornitureloru babesci.

— Ddiu ve deie șanetate, apoi sî fiți fericiți la olaltă. Eu sum impacatu cu tine, dar' tu încă me iertă, cî-ci nu am avutu în cîtreu!...

Grăindu aceste Pista cu o șimplișitate șincera, întinșe man'a lui Petru și se impacară; apoi și-deslegă nafram'a de la grumadi și-i legă și cu acest'a ran'a de la picioru.

Sub acesta operatiune ochii la toti trei erau scaldati in lacrimi.

Pist'a mai avù inca o detorintia de implinitu. Taià o bata tare de radiemu lui Petru, apoi si-luà remasu bunu de la ei si de la acelu tînutu pentru totdeauna.

Petru si Aniti'a asteptara, pana ce a inseratu binisioru, ca sê nu-i veda tota lumea candu voru merge acasa, apoi lasara si ei acelu locu alu dorerei si totu-odata alu desamagirei si alu fericirei lor.

* * *

Desamagirea si impaciuirea imprumutata fu ca unu balsamu binefacatoriu pe aceste doue ânime strivite de dorere.

Petru in doue septemane se vindecà mai de locu la picioru. Anitiei inca incepura de nou a-i reveni poterile, si pe candu earn'a acoperi cu velulu seu albu pamentulu, ea eara-si straluceà ca o floare in tota pomp'a frumsetiei sale.

Adùcerea aminte a dorerilor trecute fece inca mai dulce presintele.

In carnevalulu acelei erni si-jurara Petru si Aniti'a credintia inaintea altariului.

Deca Bab'a Doch'i'a a crepatu de ciuda seu ba, nu se scie; dar' Todoric'a ei si astadi e feta in peru, de cumva nu a moritu.

(1858.)

G. M.

Castelulu Cherouare séu O anima nobila.

(Novela germana.)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

(Inchiare.)

La cuvintele aste atinse epistol'a cu sarutâri si lacrimi, o strinse cu placere la sinulu seu frumosu si o aruncà eara.

Mari'a parasi cum se facù diua castelulu si si-indreptà pasii spre unu locu la tiermu, carele erà renumitu prin frumseti'a lui de padure. Acì a schimbatu cu Octaviu promisiuni de amore si credintia; acì voià sê citesca epistol'a lui spre a-si finì dorerile. Epistol'a sunà asia:

„Cum, amaver'a mea verisiora, cugeti inca la nebuniile nostre copilaresci? Dta certi iertare de la mine? Intru adeveru, alta tiera nu mai existe, afara de Vende'a, unde s'ar mai aflà inca credintia eroica! Eu n'am uitatu ser'a acea de tomna, despre carea vorbesci Dta, n'am uitatu nici acea, câ am schimbatu la radiele lunei promisiuni. In optovrele venitoriu voru fi 5 ani de atunci.“

In tempulu acestu-a Dta m'ai iubitu, m'ai asteptatu si inca in ser'a cununiei me asteptai. Inse poteam eu intru adeveru presupune atâtu-a amore si atâtu-a constanti'a? Dta me rogi de iertare. Scumpa Maria nu te superà. Dta esci acea, carea ai sê ierti, nu eu. Rosiescu, candu ti-marturisescu, câ sum deja in-suratù de unu anu si jumetate. Câ n'ai pri-

mitu pana acuma nici o epistola, carea sê-ti fia aretatu ast'a, caus'a e parintele Dtale, câci elu a opritu aspru tota corespondinti'a intre noi doi. Eu cugetam, câ Dta esci de multu fericite si maritata. Te vei bucurà, candu ti-spunu, câ am facutu o partia escelinta — 200,000 de taleri, afara de acea, ce potu asteptà mai tardiu. Ca si Dta m'am supusu voiei parintelui meu, ca si mine, te vei supune si Dta. Eu n'am onorea de a cunosce pe contele d'Estourville, inse audu vorbindu-se despte elu forte bine.

Mi pare inse reu, câ te-ai maritatu numai de acea dupa elu, pentru câ erà ruinatù, câci acest'a dupa judecat'a lumii nu e recomandarea cea mai buna, ori garanti'a cea mai secura pentru unu venitoriu fericite. Adio, amaver'a mea verisiora! Mam'a mea se insotiesce cu intimitate oftàrilor mele pentru fericirea Dtale.

Octaviu Duvivier.

Mari'a ceti de doue ori epistol'a. Antâi'a ora cu mirare si confusiune, a dou'a ora cu intaritare rece. Dupa ce a gatatu, remase câtuva tempu, ca perduta in cugete. Ce se petreceà in anim'a ei, nime nu e in stare sê spuna, care n'a suferitu astufeliu de probe. Ea cugetà dora la sotiulu seu, ea cugetà, ce i a fostu elu ei, ce

atențiune neobosita, ce abnegare nobila i-a fostu documentatu. Cându se radică, fati'a ei luciá de bucuria. Paserile si-cantau arietele loru vioie la urechi'a ei; ceti'a, carea coperiá inca cu vre-o câte-va minute mai nainte munti si vái, disparú si natur'a infloriá sub sarutarea cea dulce de amore a sorelui. O asemenea incantare erá in anim'a Mariei. Icon'a contelui d' Estourville aparú cá se radica de odata din ceti'a, ce a invelitu-o asia lungu tempu si sê lucesca in ánim'a ei, ca sorele pe ceriulu seninu. Unu semtiu de fericire, care pana acuma nu l'a cunoscutu, trasari tota fiinti'a ei, ochii i se implura cu lacrimi si punendu-si man'a pe peptu, strigá: „O scumpulu meu sotiu!“ Octaviu erá departe de cugetele ei, ca si candu n'ar fi esistatu nici odata. Nimicu nu remase despre elu in ánim'a recreata de nou.

Reintorcandu-se in castelu vediú langa usie calulu contelui, insielatu si infrenatu. Ea se apropiá de animalulu nobilu si lu-desmerdá. In minutulu acestu-a sosi contele. Elu se pareá, cá nu-si semte mai-multu ran'a sa.

„Asiá dara cara pleci, te duci?“ díse Mari'a intr' unu tonu tristu si plinu de fragedíme. Contele se radímá de calu si o contemplá in tacere.

„Nu te duce!“ continuá ea intr' unu tonu rugatoriu. Contele surise tristu si Mari'a inzadaru se stradú a-lu retiené, elu erá de odata in sieua.

„Te rogu, remáni,“ repeti Mari'a. „Conte d' Estourville, te rogu dá-mi terminu numai de o di — numai de o di — Nu-mi vei refusá rugarea?“ adaugá ea radicandu-si spre elu ochii frumosi si stralucitori de fragedímea cea mai curata.

Contele respuse cu unu surisu melancolicu. Calulu se radică in doue petiore si se parea, cá nu mai potea asteptá.

„Maria,“ díse elu acuma, „nu te-am vediutu nici candu atátu de ferice.“

„A, da!“ eschiamá ea cu bucuria, „nici candu, nici candu n'am fostu atátu de ferice.“

„Se pare“, adaugá contele, cá epistol'a contiene sciri indestulitorie.“ Si fára sê asptepte vre-unu respunsu, dedú pinteni calului si galopá, incátu nu se mai vediú.

Mari'a voiá sê-lu rechiamé, inse cuvintele îi amortíra pe buze. Ea petrecú in téma nedescrievera díu'a si cugetá, cá ser'a nu va mai sosi. Pe carárele, ce duceau din padure vediú maí multi domni din tienutul acestu-a, cari erau calari, inse acesti-a nu calariau la unu locu. ci separati in distantie mari.

Fiecare dintr' ensii erá inarmatu cu o

pusca cu doue tievi, inse din fetiele loru intunecate si misteriose se vedeá, cá nu venatulu erá ocuparea loru. Mari'a oservá, cá toti plecara in acea direptuine, pe carea s'a fostu dusu contele. Turburata, ea in-sa-si nu sciá de ce, merse spre a-si cautá pe parintele seu si a-lu consultá.

„Parintele meu,“ díse ea, „ce feliu de eveniminte se intempla pe langa noi? Eu nu scíu nimicu, n'am vediutu nimicu, inse afara domnesce mare turburare si instictulu meu mi-spune, cá reulu e aproape.“ Betranulu voiá sê o console, inse ea lu-intrerupse.

„Eu nu sum fricosa,“ continuá ea, „inse esci securu Dta, cá contele d' Estourville nu e amestecatu in ceea, ce s'a intemplatú? De unde devine absinti'a lui cea desa? Ieri nopte a venit forte tardíu acasa si adi demanetia cara s'a dusu, fara sê 'lu fiu potutu retiené. Parintele meu, nu scií Dta nimicu despre planurile lui? Vocea Dtale are dora mai mare influentia asupr'a lui decátu a mea. Adú-i aminte, cá i-ai incredintiatu fericirea fiicei Dtale. De multu tempu, mi se pare, n'a cugetatu elu la acest'a.“

„O de siguru n'a uitatu elu acest'a, fic'a mea,“ díse baronulu. „Sum convinsu despre amorea, grija lui pentru tine. Adi demanetiá, nainte de ce s'a departatu, am avutu o convorbire lunga, a carei unicu objetu a fostu fericirea scumpei si amatei nostre Mari'a. Anim'a lui nobila se ocupá numai cu tine; amorea lui catra tine se pote asemená numai cu ceea a parintelui teu.“

„Totusi fuge de noi, se feresce de noi“, díse Mari'a cu lacrimi.

„Nu-ti esplicá falsu intentiurile barbatului astu marinosu, fic'a mea,“ oservá baronulu. „Elu se ocupa numai cu ceea de a-si delaturá urmárele plagei, ce le-a causatu perderea avutiei. Nici candu nu l' amu vediutu mai miscatu decátu adi demanetia. Candu me parasi, me imbratisiá rostindu-mi numele teu.“

„Te insiela, parintele meu te insiela!“ strigá Mari'a furiosa. „Unu cugetu infricosiatu petrunde mintea mea. Vai, vai! elu e pentru noi in veciu perdutu!“

Dupa cuvintele aste se smulse din bratiile parintelui seu si plecá catra despartimentulu contelui, in care intrá acuma antái'a ora. Ací tote erau in disordine. Pavimentulu erá acoperitu de papire rupte si arme de totu feliulu erau aruncate ici si colea. Patulu erá asternutu si se vedeá, cá contele a veghiatu tota nopte. O forma de versatu glontiuiri si urmele plumbului topitu se poteau vedé. In o

cuthia de lemnu de abanosu erá portretulu parintelui a contelui, precum si unu buchetu de flori de campu vescu, care, precum si- aduceá aminte, erá de la ea.

„O sotiuulu meu!“ eschiamá ea, stringandu in desperatiune florile la peptulu seu.

Mari'a parasi chili'a mai nefericita, decátu candu a intratu in ea, si si-indreptá pasiulu spre tiermii fluviului Sèvre, in sperantia de a intelni pe cine-va, care i-ar' poté dá deslucire despre acea, ce se intempla.

„E tienutulu acestu-a in pace?“ intrebá ea pe unu tieranu.

„Dilele nefericite eara s'au reintorsu,“ dise elu clatinandu din capu si cautandu-si de drumu.

Cuvintele aste infiorara pe Mari'a. Ea se duse in cas'a arendatoremii mai de aproape. Famili'a erá adunata pe langa mesa si vorbiá despre evenimentele dilei. Reporturile erau contradictorie inse tote spuneau, cá dob'a de alarma a batutu, cá trupe din Nantes au ocupatu impregiurulu si cá tier'a e inarmata. Numele contelui fú in totu discursulu cu voi'a neamintitu, inse se vorbiá despre portarea diferitiloru capi ai insurectiunii. Unulu dise, cá a vediutu ieri ser'a mai multi calareti intrandu in castelulu La Pénisière.

„N'ai oservatu intre ei pe contele d' Estourville?“ intrebá Mari'a cu linisce sfortiata.

„Nu, domna buna,“ respunse intreatulu, „pe contele nu l' am vediutu.“

„De nu erá mortu, trebue sê 'lu fii vediutu,“ oservá capulu familiei, unu Vendeu constantu.

„Tata, trei case arendate au arsu deja in viet'i a ta,“ dise fet'a lui maritata, stringandu-si prunciu la peptu. „Voesci dora, ca si copiii nostri sê fia atátu de nefericiti, precum au fostu parintii loru?“

Betranulu nu respunse nimicu, ci se uitá la icon'a Charettei, ce erá aninata pe parete.

Candu ajunsse Mari'a in castelu erá deja intunerecu si nuori grei anuntiau o furtuna. Contele inca nu s'a fostu reintorsu si baronulu erá in forte mari grije, de si voiá sê le ascunda. In absinti'a Mariei a auditu sciri rele si neinbucuratorie. In castelulu d' Estourville se-a fostu tienutu cercetare de casa si armele si scrisorile contelui se confiscara. Clopotulu de alarma a sunatu ici si colea, tieranii erau in miscare. Toti se stradiuiau a ascunde din naintea Mariei o parte a adeverului, inse confusiunea ce domniá in pregiurulu ei, afirmá tém'a ei urita.

„Dta dici, parintele meu,“ dise ea de

odata, „cá contele te-a imbrátisiatu la despartire?“

„Si candu m'a imbrátisiatu a rostitu numele teu,“ respunse baronulu stringandu d'in pumni.

„Elu a rostitu numele meu,“ murmurá ea cugetandu. „Este, cá acuma te-a imbrátisiatu întâi'a ora,“ continuá ea iute.

„Intr' adevveru întâi'a ora.“

Mari'a se scolá de odata, scrise vre-o doue orduri si le dede lui Giorgiu, servitoriulu mai credintiosu si intieptu. „Pune indata sieu'a pe unu calu,“ dise ea, „pleca la La Pénisière, dá epistol'a ast'a contelui si intr' o ora te reintorce indreptu!“

Giorgiu abiá a plecatu si furtun'a erupse. O ora, doue ore trecura si elu nu se reintorse. La miediulu noptii calulu lui se oprí naintea portei castelului, inse fara Giorgiu. Acestu-a erá unu semnu reu. In noptea acest'a nime nu inchise ochii in castelulu Cherouare. Demaineti'a se audíra dobele si in departare se vedeau pe o lunca batalione de militari defilandu. Curierii vestiau, cá trupele se tragu spre La Pénisière, si cá cugeta, cá castelulu li se va opune. Mari'a nu erá mai multu in dubiu, cá sotiuulu ei a radiecatu stindardulu albu ca lili'a contra' celui tricoloru alu regatului. Celu d' antáiu erá, de si n'aintea Mariei uniculu dreptu legitimu, stindardulu insurectiunii. Pe Giorgiu lu-aflara in padure mortu. Calulu lui s'a spariatu negresítu si elu a moritu, nainte de ce si-a potutu implini comisiunea. Castelulu La Pénisière erá incungiaratu, si nu erá cu potintia sê intre cine-va in elu.

Contes'a d' Estourville se puse la ferestra si treseriá, cu timiditate ingrozitoria la scomotulu celu mai micu. Baronulu steteá langa ea si toti servitorii erau adunati in despartimentulu domnei loru. Pana acuma a fostu tacere. Tieranii, carii treceau pe aci, afirmau cá scomotulu e numai aparinte, candu de odata se audira pocnituri de puscii. Lupt'a s'a inceputu.

Ci acuma se desveli o scena, carea ar' fi cutremuratu si o ânima, ca petr'a de tare. Mari'a cadíu de jumetate morta in bratiele parintelui caruntu si toti servitorii, cu ochii plini de lacrimi, se adunau pe langa ea. Colcotului astui de slabitiune urmá de odata unu curagiu cutezatoriu si rece, si fet'a eroica se puse eara la ferestra. Aci mori ea de o mia de ori, cá-ci fie care glontiu, care se audiá, se oprí in ânim'a ei.

Esplosiuni tari se audiau din tempu in tempu, dupa acea puscaturi singuraticce, pe

urma o tacere lunga si oribila. Cei ce treceau d'in naintea ferestrei afirmau, că castelulu nu se pote tiené lungu tempu; altii erau de parere, că o mana de omeni resoluti l' ar' poté cuprinde intr' unu asaltu. Toti inse dăceau, că legitimistii se apera ca nisce lei, inse n'au nici o sperantia de scapare. Altii ear' spuneau, că garnison'a ar' poté scapá prin partea din dreptu a castelului, pentru-că aci furtun'a a inecatu livedile si inimiculu a lasatu partea acest'a fara santinela. Acesti omeni se pareau, că sciau mai bine treb'a.

Catra amediu se radicá unu fumu grosu de asupr'a paduriloru. La Pénissière erá o flăcara. Foculu se mai potoli si numai vre-o doue pocnituri de pusca se mai audiau. De odata aparù din padure unu trupu de calereti si se repedi spre siesu. Unulu d' intr' insii se desparti de consotii sei si galopá spre castelulu Cherouare.

Mari'a scose unu tipetu de bucuria. „Mantuitu! — elu e mantuitu!“ strigá ea. „Elu-e — elu!“ Ea plecá cea d' ántáiu catra port'a mare, inse se întorse spariata indereptu. Cavalerulu nu erá contele d' Estourville.

* * * BCU * Iuj / Central

Cavalerulu erá unu teneru nobilu si ca amicu intimu a contelui d' Estourville forte cunoscutu in castelu. Elu erá forte intarítatu si fruntea i erá petata de sange.

„Unde ai lasatu pe contele d' Estourville?“ lu-intrebá Mari'a cu téma cumplita aretandu spre fumulu celu grosu, ce totu se radicá de asupr'a padurii -- „unde ai lasatu pe sotiulu meu?“

„Tote, câte am potutu face pentru elu, am facutu,“ response cavalerulu teneru. „Tote ostenelele nostre au fostu inzadaru. Contele refusá modulu din urma de scapare. Nimicu nu a fostu in stare sê-lu induplece, nici rugárele nostre, nici esemplulu nostru. Elu scuti retragerea nostra si noi toti lu-imbratisiamu la despartire. Eu me aruncai la ánim'a lui nobila, si facui cercarea cea din urma, rugandu-lu in numele Dtale, contesa. I spusei, că a facutu din destulu causei nostre, că trebuie sê-si conserve viet'i'a, Dtale, parintelui Dtale, si noa tuturor. „Remâni cu Ddieu, amicu alu teneretieloru mele,“ response elu cu unu surisu tristu, „remâni cu Ddieu pentru totudeaun'a!“ Domnedieu numai conosce caus'a, de ce voescu sê moru. Unic'a mea mahnire in minutulu acestu-a e, că nu poti intinde peste cadavrulu meu stindardulu triumfatoriu, stindardulu celu albu.“

Aste au fostu cuvintele lui din urma. Pote, că ordurile aste, cari mi le dede pentru Dta, ti-voru dá o deslusire mai lamurita.“

Mari'a luá epistol'a, ce i-o intinse cavalerulu. Erá unu testamentu cu tote formalitatile, datatu d'in castelulu La Pénissière; elu i testá restulu avutiei sale. Nici unu cuventu mai departe — nici o dorere, nici o parere de reu, nici unu remasu bunu! Harti'a cadíu din manile Mariei.

„Elu a remasu singuru?“ intrebá ea cu o voce innadusita.

„Singuru in mediulu flăcarei.“

„Puscaturele aste dara, cari le mai audu —“

„Ele vinu de la eroulu meu amicu, ele anuntia, că inca traesce. Inse ah! — —“

„Pleca, fugi, domnulu meu!“ lu-inte-rupse ea cu ferocitate. „Fara indoie-la te voru urmari, castelulu acestu-a e suspitiosu. Cautati unu refugiu mai securu. Si noi, parintele meu, vomu merge sê liberámu pe contele d' Estourville, ori sê morimu d' impreuna cu elu.“ In minutulu acestu-a se audi o esplosiune tare. „Mortu!“ strigá Mari'a si cadíu in genunchi.

Toti ascultau; nu se audiá nimicu. Esplosiunea acest'a a fostu cea din urma, alt'a nu, i-a mai respunsu.

Acuma urmá o scena petrundietoria. Contes'a d' Estourville, petrecuta de servitorii sei, plecá spre castelulu La Pénissière. Baronulu, cu capulu descoperitu si radímatu pe bratiulu ficei sale, o insotí. Servitorii erau toti cu capetele descoperite, nime nu graiá unu cuventu. Mari'a nu se impedeá nici odata in calea ast'a plina de tristetia. Nici o lacrima nu se strecorí d'in ochii ei. Dupa ó ora ajunsera naintea castelului La Pénissière. Unu oficieru teneru se presentá, se aplecá cu respectu naintea acestei intristatiunii mute, si indatá ordiná santineleni sê lase sê intre ospetii in castelu. Interiorulu castelului semená cu unu locu, luat cu asaltu; numai paretii au remasu, acoperementulu erá totu ruinatu. Curtea erá plina de cadavre si omeni vii bivaceau aci intre morti. Mari'a se aplecá peste fiecare cadavru, fara sê-si afle consotiulu. O raza de sperantia luci in ánimá ei descuragiata.

Ea voiá sê se retraga, candu unu militariu aretá prin o miscare muta spre unu angihiu alu curtii castelului, care erá umbritu de unu fragariu. Mari'a se inforá, plecá inse spre loculu amintitu, dede unu tipetu si cadíu pe cadavrulu sotiului seu. Baronulu nu se virí in tanguirea ei, ea remase singura la cadavru si ingenunchiandu langa elu vorbiá cu elu intr'

unu tonu incetu si i sarutà manile si fruntea. Contele erà lovitu in peptu de trei glontiuri; inse fati'a lui erà senina si neturburata si man'a lui frageda alba ca alabastrulu.

Doreea Mariei erà adenca, inse muta. Dupa o ora se scolà si se apropià de parintele betranu. „Curagiu, parintele meu!“ dise intindiendu-i man'a sa. Amendoi se dusera dupa aceea la oficeru si lu-rugara sê-i ierte a duce cadavrulu contelui de aci.

„E sotuulu meu,“ dise Mari'a.

„E fiulu meu,“ dise baronulu caruntu.

Oficeriulu demandà indata supusiloru sei sê impletesca din ramuri o targa, pe carea se puse cadavrulu ostasiului Vendeei si se straportà in castelu de patru servitori. Cându conductulu parasi curtea castelului La Pénis-sière, dobele se batura, soldatii se pusera in siru si oficeriulu salutà cu sabi'a scosa.

Aprope de Cherouare e unu centirimu tierenescu, mai gata acoperitu de stejari si fagi giganti. Aci depusera in diu'a urmatoria pe contele d' Estourville.

In tota ser'a si totu la aceea ora contes'a d' Estourville cercetà mai multe lune mormentulu sotiuului seu si ingenunchià langa elu. De multe ori incungiurà ca o umbra jelinda castelulu La Pénis-sière. Omulu abia si pote inchi-puî o intristatiune mai tacuta si eterica. Nici unu suspinu, nici o lacrima — totudeuna am-avera si simtivera fatia cu parintele caruntu, buna si blanda cu servitorii; totudeauna ocu-pata numai cu cugete departate, abia radi-candu-si ochii in susu, arare ori altucum, de câtu numai prin unu surisu palidu respun-diendu.

In ser'a din urma a vietiei sale scurte Mari'a se desteptà din unu somnu usioru si lungu si credeà, câ aude o musica frumoasa. Dupa aceea dise dupa o pausa: „Parintele meu, nu plange. Eu mergu, unde e fericirea cea adeverata; me despartu de tine numai pe unu tempu scurtu!“

La cuvintele aste unu surisu angerescu i schimbà fati'a, ea se razimà pe mani si se pareà, câ urmeza cu ochii unu objetu nevizi-bilu prin chilia. Dupa aceea cadîu pe perina, baronulu betranu se aplecà peste murind'a. Surisulu erà inca pe buzele ei, inse sufletulu ei curatu si nepetatu sborà catra ceriu.

Tradusa de:

Ionu Iovitia.

Amagirea.

Traiam odata cu'ndestulire
Fara suspine si lacrimiori;
Treceam prin lume fara cintire,
Precum vulturulu trece prin nori.

D'a lumii patimi doriri desierte,
D'a ei urgia si calumnii
Eram, o domne, eram departe
Prin vâi florose, suave campii.

Dar' din acele regiuni curate
Eu lasu cautarea peste pamentu,
Si vedu o fiantia de voluptate,
Divine gratii si 'ncantamentu.

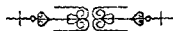
Rapitu d' a' sale placeri divine
Cumpetulu, domne, mi l'am perdutu,
Lasat'am ale dulci regiuni line,
Si la pitiore-i eu am caditu.

Ochii-i de flacari furati d'in sore,
Surisu-i dulce rapitu d'in diori,
Negrele i bucle fluturatore,
Rumen'a-i façia ca doi bujori.

Rapit'au sufletu, rapit'au tote,
Si'n grele lantiuri m'au aruncatu
D' unde ah! nime nu m'a mai scote,
Ear' ea 'n caru d' auru s'a departatu.

Ah! dar' ea 'n visuri noptea mi-apare,
Ca fericirea ea vine linu:
Cu-o'nbraçisiare, cu-o sarutare
Stinge si-alina alu meu suspinu.

Arone Densusianu.

F O I S I O R A.

Ce dulce e a fi iubit!

Tota lumea a dîs'o acest'a, tota lumea a cugetat'o; cu tote aceste, deca cine-va ar fî de buna credintia cu sine insu-si, ar fî nevoitu a marturî: câ tote incuetudinile, tote tempestele, tote lacremile, tote temerile, tote remusicârile vietii sale sunt provenite din acesta fericire atâtu de dulce!

A inspirá unu amoru sinceru, puru, nobilu, delicatu, esclusivu devotatu: acest'a este visulu favoritu, fericitatea ideala a unei ânimi caste si generose. Nu incepe a vietuî, de câtu din dîu'a in care este iubit; din acesta dî frumoasa au se dateze fericirile; pentru câ a fi iubit cautat cine-va gloria, aspira la stare (avere), doresece frumsetia.

A fi iubit este a fî intielesu, a fî binecuventatu, a fî consolatu, a fî fericite; a fî iubit este a caletorî cu unu custode protectoriu in câile cele pierdiorie ale lumii, custode minunatu care departa de la tine tote piedecile, cari-ti ajuta a trece riuurile, a suî muntii, care scîe sî-ti gasesca unu adapostu in tempu de tempesta, unu asilu pentru a te repausá. Acest'a este a avé unu consiliatoriu plinu de prudintia, care-ti cunoose calitâtile si scîe a tî-le pretiuî; unu jude interesatu, severu prin mandria, inse indulginte prin fragedîme, care visedia pentru tine perfectiunea si caruia esti scumpa din caus'a defectoru tale. Acest'a este a avé unu amicu caruia indresnesci ai spune totu, pentru câ-lu lasi se divineze totu. In fine a fi iubit este a vietuî din confidintia, afectiune, deliciuri; acest'a este a fî gasitu fericirea!....

Minciuna!.... Acest'a este a fî pier-

dutu pentru totdeauna! A fi iubit... este a fi blastematu, a fî inchinatu doreirei fara scapare!

Indata ce esti iubit nenorocirea si mortea te privescu si te fortieza a alege intre densele. Aceste divinitâti gelose stau ne'ncetatu la portile vostre; ele asculta la cugetârile nostre, retieniu tote numele cele scumpe pe cari vocea nostra le-a pronunsiatu... si fara voiea ta cautat sî-ti alegi intre unu amoru fatalu, desperatu care te va lasá sî traesci, si intre unu amoru sublimu si impartasitu cu religiositate care te va lasá sî mori.

Unu amoru nobilu si puru inspira mai multa invidia de câtu tote onorile, tote avutîele si tote poterile de pe pamentu...

A fî iubit este din tote sucesele acel'a pe care-le iertâmu mai puçinu. Adeveratulu amoru atrage tempestele lumii, precum inaltele stanci atragu tempestele cerului.

Doua fiintie cari se iubescu sunt doi paria*), inse paria invidiati. Tota societatea se insotiesce in contr'a loru. Femeile, barbatii aretandu-i cu degetulu îsi dîcu: „Ei se iubescu,“ adeca ei trecu pe dinaintea noastra fara se ne vedea. Aceste avutîi pe cari noi le-am strinsu cu atâ'ta necasu, ei nu-si facu nemicu dintr'ensele. Aceste titluri pompose, câror'a le-am sacrificatu ânim'a si juneti'a nostr'a, ei nu le dorescu de locu, ci posiedu unu tesauru cu multu mai mare, cu multu mai pretiosu de câtu ale nostre... ei au amorulu

*) O clase urgisita de omeni in India.

loru! Ei nu cunosc de câtu defeptele noastre si ridu impreuna de densele. In fine acesta fidelitate este unu estremu; aceste doue fiintie care-si ajungu numai cu densii, care in midiloculu multîmei traiescu izolati sunt nesce revoltanti, cari trebuescu pedepsiti si societatea intrega se intielege pentru a judecá acesta fericire insolenta.

Atunci o conjuratiune tacita se organizeza contra loru in lume. Ore-cari veghieturi li anunçia, câ in curundu terêmulu are sê se cutremure suptu picioarele loru. Ei se tienu de mâna, cauta unulu la altulu cu confidintia, si fiacare dice, totu in acel'a-si momentu: „nu te voi lasá.“

Dar indata inimicii si inimicele cadu din tote partile a supr'a loru; aceia cu defaime, acestia cu dulci cuvinte si perfide. Unu barbatu iubitu pare totdeauna'a atâtu de incantatoriu! Care femeia este destulu de generosa pentru a despretiui conchist'a unui barbatu, pe care lu-scîe câ este iubitu cu pasiune?

Si care barbatu, care consangeanu chiaru, este destulu de generosu pentru a nu vorbí de reu inaintea unei femei despre acel'a, pe care ea lu-iubescu, atunci chiaru candu amorulu ei este legitimu?

Lupt'a se angageza teribilu si fericirea este pentru totdeauna'a destructa. Si daca din interesu amorulu resiste la atâtea turmente, deca este atâtu de devotatu, exclusivu in câtu nemicu nu-lu pote alterá, atunci destinulu, elu insu-si este care vine a te urmari cu loviturile sale: sevirurile cele mai crude te incerca, esilulu, ruin'a, fatal'a detoria te desparte cu violintia... In fine, daca amorulu curagiosu braveza si atari lovituri; daca infrunta esilulu, ruin'a; daca braveza totu pana la detoria; daca flacar'a animei este atâtu de ardenta in câtu nemicu nu o pote stinge, atunci

mortea, gelos'a morte, ea insa-si se insarcineza de a o sufocá.

Amorulu nu pote traí decâtu prin suferintie; elu inceta cu fericirea, câci amorulu fericitu este perfeptiunea celoru mai frumoase vise, si ori-ce lucru perfeptu séu perfectionatu, se apropia de finitulu seu si chiaru ajunge finitulu seu.

Oh! amorulu elu insu-si are instinctulu duratei sale: elu scîe câ are sê se nutresca cu turmente, si elu este ingeniosu a-si creá ne'ncetatu numai alimamente; elu scîe câ turmentele sunt garantiile duratei sale si inventa mîi de doreri pentru a vié mai multu; elu scie câ in ochii destinului sublimele sale bucurie sunt nesce privilegie injuste si se grabesce a le esplicá prin supliciuri, pe cari si le impune numai pentru a sî-le iertá, elu-si impune turmente artificiali, pe cari le alege pentru a poté delaturá nefericirile sale; elu devine gelosu fara cugetu, de frica a nu devení cu dereptulu; se incueta asiá in nebunia inaintea acestoru pericle imaginarie pentru a departá oribilulu momentu alu unui adeveratu periclu; i place se faca a curge torente de lacremi inutile, si pe cari le pote oprí cu unu singuru cuventu; pentru aceea lacremile cele amare ale absintiei si despartirei; pentru aceea i place sê faca, a curge lacremi inutile, pe cari le-aru poté oprí cu un singuru cuventu. Dar vai! adesea merge pana acolo a-si tradá amorulu, profanandu-lu pentru alu scapá.

Asiá dar, adevverulu, eaca-lu: este contrariu la ceea ce se inventa.

A fí iubitu!... este a trece prin turmente, a retací printr' unu desiertu fara margini cá unu custode orbu; a tremurá la fia-care pasu si a tremurá pentru aceea ce iubimu; este a avé unu jude reuvoitoriu si debilu, ale carui consilii interesate ne ratecescu; care nu cu-

nosce neci defeptele sale, neci ale tale, si care-ti reprobata tote calitătile cele frumoase, pentru că ele sunt care lu facu sê suferi; este a avé unu inimicu perfidu care tiene secretulu debilitătiloru care-ti reprobata ca crime actiunile tale cele mai nobile si care se inarma in contra ta in ur'a sa cea maestrita a avé unu aliatu tradatoriu, unu adversariu neimpacatu, care se lupta necurmatu in secretu contra ta, spionandu tote cugețările tale; este a instalá in locuinti'a ta cele mai teribile din tote spionagiele: acel'a alu sclavului revoltatu.

A fi iubitu... este a vié in abnegatiune si in neincredere. Pentru unu barbatu este a rununciá la stare (avere), la tota afectiunea familiei, la tote dorerile vetrei sale, la tote sucesele, la tote gloriele, ba inca câte odata merge pana acolo a se lasá sê fia desonoratu. Pentru o femeia a fi iubita, séu celu puçinu a consenti sê fia iubita, este a minti in tota or'a, este asi pierde repausulu, veselii'a ratiunea, pudorea si spiritulu!

O! fara indoela, in dfilele de antâiu, mandri'a este flatata, ânim'a este atinsa si femeii'a iubita pare mai frumoasa; ea are mai multa confidintia in puterea ei; dar nu trece multu si acesta confidintia se resipesce, câ-ci inimiculu nu cugeta de câtu a o sufocá. Cu incetu, cu incetu si insusiesce tote ideele, absorbe tote simtiemintele, matura si gonesce tote suvenirile, se redica ca domnu in acesta ânima, si din ce simte mai dominatu. din ce devine mai absolutu. O ostilitate sumetia se angageza intre elu si femeii'a multu iubita, séu mai bine dîsu: prea multu iubita. Unu resboiu involuntariu se dechiara, amorulu... acest'a este suprem'a injustitia.... o preferintia este in totudeauna o injustitia.... dar câtu de scumpu trebuie sê solvedie cineva acesta preferintia! câte reprobatiuni, câte amaratiuni, ce reutate fara finitu,

ce gelosia minutiosa si aroganta! Ce lucru straniu! cum vine asta? Totu-i place in femeii'a acest'a, si cu tote astea, totu ce face asta femeia, totu ce dîce i displace! Are elu motive a se plange de dens'a? — nu, — pentru ce dara o turmenta elu ne'ncetatu? — Pentru câ o iubesc! Dar pentru ce acesta femeia atâtu de spirituala, atâtu de amuzanta. este acumu totudeaun'a trista si incuetata? Pentru câ este iubita!

Dar pentru ce astalalta femeia, care erá atâtu de eleganta, atâtu de cocheta care dá modele, care straluceá in tote serbatorile, ascunsa acum subtu un vèlu lungu si stofe grele, este rece si morosa, posomorîta pentru tota lumea? Pentru câ este iubita!

Pentru ce asta femeia, a carei voce este atâtu de frumoasa si care canta atâtu de bine, nu mai canta de locu? Este muta. Pentru câ este iubita... si cu tote astea pentru vocea ei cea frumoasa a fostu iubita.

Pentru ce asta femeia, care scrieá cu atât'a spiritu si cu atât'a focu, si a carei imaginatiune erá atâtu de fertila, nu mai scrie nemicu, neci drama, neci romantie?

Pentru câ este iubita si pentru câ amorulu, care este gelosu de ideile ei cele factice nu-i permite neci o rivala chimerica, pentru câ are pretensiunea de ai realisá tote visele, si pentru câ invidieza tote creatiunile ei.

A consimti sê fii iubitu, este a abdicá, ati pierde liberulu arbitriu, ati nimici individualitatea.

„Amorulu infrumsetieza vietii'a; candu cineva iubesc cerulu i pare mai frumosu, und'a mai limpede, sorele are mai multa maiestate, ciripitulu paseriloru este mai dulce si noptile stelate au mai multu farmecu.“

Dar unde au gasitu poetii acest'a? Din contra candu cineva iubesc nu

vede de câtu obiectulu amatu; daca nu este acolo, nu vede nemicu, nu aude nemicu, lu-doresce si-lu ascepta; daca este aci, nu vede de câtu pe densulu, nu cugeta de câtu la densulu, si puçinu-i pasa atunci in adeveru, daca cerulu este limpede, und'a mai chiara, séu cantulu paseriloru mai dulce. Dar nu este, din contra, amorulu care-ti strica tote celelalte placeri?

Credi Dta, de esemplu, câ doue fiintie cari se iubescu, afla placere la putetiune placuta si campenesca in dîua candu sunt nemultiumiti unulu de altulu? — din ce se iubescu cine-va mai multu, din ce este mai lesne de nemultiumitu.

Credi Dta câ diletantulu celu mai pasionatu altadata, asculta totu cu ace-l'a-si deliriu ari'a sa favorita, candu-lu preocupa o cugetare gelosa? — Credi

Dta câ o femeia si-petrece intru intretienere spirituala, candu acel'a pe care ea iubescu, nu voiesce a luá parte? Este vre-o admiratiune pe care amorulu o permite? — mai este vre unu altu amoru pe care elu lu-lasa sê vegeteze numai, pe langa elu?

Amorulu divinu, amorulu filialu, amorulu maternu, chiaru amorulu patriei, amorulu artelor, amorulu natu-rei, — elu totu strica, totu farima... Elu pune solitudinea in giurulu teu.

Asiá-dar a fi iubitul este a fi isolatu, despoiatu, paralisatu, gefuitu. Este ati pierde intr'o dî afectiunile, talentele, valoarea, personalitatea, vointi'a, trecutul, venitoriulu teu, intr' unu cuventu — totu!!!

Eaca amorulu!

Adelina Olteana.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Cununa de noutâti.

IOANE VACARESCU

+ 3/15. Martiu 1863.

** Journalele d'in Bucuresci ni aducu o scire trista: Parintele poesiei romane, Ioane Vacarescu amorit; tota literatur'a este in doliu.

Nu aflâmu cuvinte de a esprime adanc'a nostra dorere, ce ne petrunde pentru perderea acestui barbatu nemoritoriu; deci ne marginimu numai estragandu pentru publiculu nostru de d'incococe de Carpati câte-va orduri d'in oratiunea renumitului poetu D. I. Eliade R., rostita cu ocasiunea inmormentarei in 5. Martiu.

Famili'a repausatului si-trage ori-

ginea d'in Fagarasiu, de unde strabunii densului trecura peste Carpati de odata cu Radu Negru ducele Fagarasiului; in tote generatiunile Fagarascii de atunci, ce dupa tempu devenira Vacaresci se destinsera prin bravura, prin intieptiune, prin servitiuri eminente aduse patriei cu mintea si cu braçulu. Patrascu Vacarescu pe tempulu lui Mihaiu Eroulu ajunsese banu alu Craiovei si guvernatoriu alu Olteniei. Banulu Ienache Vacarescu catra finea seculului trecutu senguru sentî dorerea despre decaderea romanului, dispretiulu in care ajunsese limb'a natiunala, elu o innaltia prin posesia, elu i aretà nobil'a origine prin o gramatica romana tiparita in 1787.

Nepotulu acestui d'in urma fu Ioane Vacarescu. Poetulu nostru

escelã inca ca june, mai tardiu facu cunoscintia cu Giorgiu Lazaru si esoperara intemeierea primei scole de matematica, de filosofia si de teologia in limb'a romana in St. Sav'a. In tempulu lui Caragia, Ioane Vacarescu fu inviatu ca poetu, a face versuri dupa datine sub stem'a tierei ce portã insemnele Romaniei cari d'in acuil'a crestina se degenerasera intr' unu corbu. Curtesanii sperau de la poetu nesce laude, vre o oda spre glorificarea beifului strainu; dar poetulu strigã:

Ah! de-amu poté redobandí
Si câte-avemu perdute,
.....
Atunci si acestu corbu sermanu
Ear acuil'a s'ar face;
Si-ori ce romanu ar fi romanu
Mare'n resboiu si pace.

Inca in anulu 1818 traduse câte-va piese pentru teatru romanu, si in acestu anu se audi prim'a ora pe scena limb'a romana, prin junii elevi d'in St. Sava. La intruducerea Regulamentului organicu, la presciinti'a despre articulu destinat spre a rapí autonomi'a tierei, Ioane Vacarescu fu senguru ce avu curagiulu a protestã intre 200 de mfi de baionete, câ nu recunosce de legitima o adunare legelativa presidata de unu consulu strainu, elu fu unulu d'in acei siese boieri, cari nu susemnara Regulamentulu numai pentru câ aveã scire despre acelu articulu fatalu, si suferi esiliulu.

De va strabate cine-va tote poesiele lui Ioane Vacarescu, mai tote porta sigilulu celu mai sacru alu pietatei alu religiunei; neci geniulu, neci amorulu, neci aspiratiunile sale, neci patriotismulu seu, neci insu-si jucariele sale, pare câ ar fi disu poetulu, câ nu sunt intregi de nu voru fi crestine, de nu voru avé sigilulu pietatei. Cea mai frumoasa poesía a lui este „Primaver'a amorului“ despre care si G. Sionu scrisese câ vomu gasí in ea câte-va strofe clasice;

inse — dupa noi — meritulu acestui poetu nu stã in clasicitatea poesieloru sale, ci câ fusese unulu d'in cei d'antãiu care a acordatu lir'a in tempuri triste pentru a desceptã pe romani d'in „somnulu celu de morte.“

D. I. Eliade R. proiepteza in fine, ca natiunea sê ofereze museului natiunалу monumentulu de marmura alu lui Ioane Vacarescu, si cu asta ocasiune mai face provocare si pentru monumintele lui Constantin Balacianu si Giorgiu Lazaru. Esceutarea acestui planu frumosu ar face mare onore fratiloru de peste Carpati. Si noi cei d'incoce avuramu unu Sincãi, Miculu, Petru Maioru s. c. l. inse candu va sosí tempulu ca sê-i potemu eternisã prin monuminte!?

Si dupa aceste sê punemu si noi pe mormentulu repausatului poetu cunun'a impletita d'in florile stimei si ale recunoscintiei. Ear voi juniloru poeti versati o lacrima ferbinte la mormentulu Parintelui poesiei!

Fie-i tierin'a usiora!

* * Pe bas'a unei epistole private potemu impartesí, câ zelos'a nostra inteligintia d'in Lugosiu lucra pentru a infintiã, o „Societate de leptura,“ — statutele sunt gata si de-atuncia — sperãmu — si tramise la locurile mai in nalte.

* * Acestu numeru ajunge in manile on. cetitori si cetitore chiar in Serbatorile santeloru Pasci, deci esprime densulu cea mai adanca dorintia a nostra, ca serbatorile sante sê aduca bucuría si fericire tuturoru cetitoriloru si cetitoreteloru nostre. Ca unu presentu de Pasci, adauseramu la numerulu de adi o diumetate de cola.

Literatura.

* * Avuramu ocasiune de a vedé primulu numeru d'in „Amiculu Familiei,“ este unu buchetu compusu d'in cele mai incantatore floricele, ce Domnisior'a Constanti'a de

Dun c'a intinde publicului romanescu. Intru adeveru admiraramu gustulu celu finu alu Domnisiorei de a poté reuni intr' unu senguru numeru atâte materii de totu interesante. Numerulu antâiu contine urmatorele: Curiierulu Bucuresciloru, (noutâti locale); Pictur'a si Sculptur'a; Viitoriulu Romaniloru, (articuli despre crescerea feteloru); Estella, (novela); D'in literatur'a orientala, (traduceri d'in limb'a chinesesca); Noutâti de pretotindeni; Cronic'a modei d'in Parisu. In suplementu este adausa vorbirea Dlui I. Eliade R. la inmormentarea lui Ioane Vacarescu. — Credemu câ on. publicu nu va intardiá a abraçisiá cu caldura acesta intreprindere. „Amiculu Familiei“ precum spiritual'a-i redaptore dice, „la inceputu este timidu“ si va esi numai odata la luna, inse mai tardiu in tota lun'a de doue ori. Pretiulu abonamentului pentru provinciele austriace la anu e 12 florini. Jurnalulu e tiparitu cu litere latine.

(!) A esitu de sub tipariu „Caletorii la Romanii d'in Macedoni'a si muntele Atos séu Sant'a-Agor'a“, de Dlu Bolintineanu. Numele autorului si obiectulu tratatu ni dá destula garantia despre interesulu acestui opu. Cartea s'a tiparitu in Bucuresci, de unde se pote si trage. Pretiulu inca nu-lu cunoscemu pana acuma. — Totu d'in Bucuresci se pote procurá „Sumariulu istoriei universale a culturei“ de Constantinu A. Creulescu. Pretiulu e 10 doidiaceri.

(!) Cetimu in „Tel. Rom.“ câ a esitu de sub tipariu „Sunete si Resunete“ cercâri poetice de Zachari'a Boiu. Venitulu e menitu pentru catedra'a din Sabiiu. Pretiulu unui esemplariu brosiuratu e 60 cr. v. a. si se pote trage de la Editor'a „Tel. Rom.“

(!) Dlu Iosifu Tempa, profesor, de limb'a si literatur'a romana in Timisiora deschide in „Conc.“ si „Tel. Rom.“ prenumeratiune la cart'a Banatului de Dlu geometru Trumaer.*) Pretiulu unui esemplariu e 3 fl. v. a. din cari diumetate se voru tramite Dloru coleptanti innainte, eara ceea-l-alta diumetate la inmanuare. Cart'a acesta va cuprinde in sine tote orasiile, comunitâtile, báltile, locurile si muntii Banatului si va infatisiá Banatulu, impartitu in comitate si cercuri dupa impartirea de acuma. Cart'a va fi tiparita pe papiru velinu si cu litere latine. — Ar fi bine, deca de odata cu cart'a acest'a ar aparé si geografi'a Banatului, ca pruncuti nostri cei fragedi se pote avé folosu indoitu.

Correspondentie.

Bucuresci in 1. Aprile n. 1863.

Onorata Redaptiune!

Sciú prea bine, câtu de multu sesulu frumosu a doritu sé aiba unu diurnalu de moda natiunala; mi-e cunoscutu, câ Dlu At. M. Marienescu a edatu in Vien'a in anulu 1861 unu astufeliu de diurnalu, care precum mi se pare n'a fostu din destulu practicu si intrebuintaveru, de acea speru, câ ordurile urmatorie voru afliá locu in pretiuit'a foia a Dvostre.

Veti sci si Dvostre, câ Domn'a Romaniei, Elena, s'a re'ntorsu in tomn'a trecuta din Franci'a la Bucuresci. Trecandu in caletori'a acest'a prin Turnulu-Severinu a promis, câ in ver'a anului acestui-a va face o caletoria prin tota tier'a si asiá va felicitá cu innalt'a-i presintia tote 32 de distripte ale Romaniei. Voindu Mari'a Sa Domn'a a felicitá fie-care distriptu in costumulu lui propriu rugá pe domnele de prin distripte a-i gati câte unu costumu precum se porta acolo si ca pana in 15. Maiu sé fia gata. Spre laud'a innaltei Domne trebue sé amintescu, câ a rugatu pe domnele conlucrande, ca costumurile sé fia câtu de simple, fara spese, inse câtu se pote de originale. Noi asteptâmu cu incordare rezultatulu caletoriei aste, despre carea cu tempulu seu ve voiu insciintiá.*)

Aradu in 5. Aprile n. 1863.

Fundatorii „Asociatiunii natiunale pentru cultur'a poporului romanu si pentru conversare“ au tienutu in ³⁰/₁₈-lea Martiu aicia conferintia preliminar, in carea Il. Sa Ep. Procopiu Ivacicoviciu fu alesu de presiedinte interimalu, eara M. O. D. Mironu Romanu, protodiaconu si prof. de teologi'a, Dlu Lazaru Ionescu avocatulu si Dlu Popoviciu Desianu de notari interimali. Deschiderea Asociatiunii se va tiené in 30. Aprile si dilele urmatorie sub presiedinti'a Dlui presiedinte interimalu. Totu in aceste-a conferintia se alese o comisiune sub presiederea P. O. D. Ioane Ratiu, protopopu, spre a face program'a, ce se va urmá la deschidere, o ordine provisorie si a conduce trebile Asociatiunii pana la alegerea diregatoriloru definitivi. Donmedieu tramita bine cuventarea sa parintesca a supr'a acestei asociatiuni, ca natiunea romana sé pota culege frupte mature si sé se pota mari cu fii sei!

*) Pentru Pest'a primesce redaptiunea acestei foi. Red.

*) Vomu primí cu mare bucuria.

Red.

Felurite.

(1) („Ce-va despre limb'a retoromana.“) „Ill. Z.“ impartiescesc sub acestu titlu urmatoarele: „Nu va fi fără interesu pentru cetitorii acestei foi latite, deca li impartesimu ce-va despre limb'a reto-romana, o limba, carea se vorbesce numai intr' unu anghiu a pamentului de 50-60,000 de locuitori, cari mai toti locuescu in cantonulu Graubünden, — o limba, nu numai via, ci carea si merita sê vieze.

Noi atingemu a fara de alte impregiurâri din tempulu mai nou numai doue fapte, cari documenteza mai bine demnitatea vietiei si desvoltării acestui ramu isolatu a trupinei romane. Pe langa aceea, câ in scoli se invetia totu romanesc si in beserici se predica in limb'a romana mai aparu aci trei foi, odata pe septemana, in limb'a romana. Pecatu, câ opurile cele mai insemnate romane sunt mai numai tradüceri. Se afla si originale, mai alesu poesii si cantece, d'in cari s'ar' poté face o colectiune frumoasa, de s'ar deprinde cine-va, care pricepe limb'a, cu ele.

Produptulu literariu mai nou e de interesu comunu, cu atâtu mai multu, câ objetulu tratatu e istoricu si nu e mai puțin, decâtu istori'a presintelui in cercurile cele nalte si mari politice si diplomatice. Intr' unu satu departatu, care contine pestre vre o doue sute de locuitori, tenerimea scolara de acolo representâ o bucata teatrala compusa in limb'a romana de preutul localu. Produptiuni de aste se intempla in mai multe locuri in ser'a de ajunulu Cratiunului. Personele bucatei teatrale suntu: Napoleone III. si Eugeni'a, Thuvenel, Orsini, Pap'a, Antonelli, Victoru Emanuelu, ambasadori, ministri francesci si englezi. Tota diplomati'a cu intrigele sale, cause personali cu tote diferitele mediuoce si câi, pe cum se areta pe bin'a cea mare a lumii e reproducusa atâtu de scurtu si bine de unu poporu mai lipsitu de comunicatiunea cea mare a lumii si intr' o limba de totu necunoscuta celoralti omeni. Bucat'a a fostu scrisa cu spiritu si fantasia si in producere câte unu cugetu caracteristicu si bunu. Se pricepe de sine, câ sentinti'a cunoscuta „non possumus“ n'a lipsitu.

Nu voimu sê ne ocupâmu inse prea multu cu infatisiarea ast'a ori si cum speciala, ci sê atingemu mai bine ce-va mai cu de ameruntulu aceea impregiurare, carea negresitu e de

unu resultatu mai trainicu si de o insemnate mai mare pentru desvoltarea limbei retoromane. In tempulu mai nou se tienù in Chur, capital'a tieriei retice, o adunare de reprezentantii din tote partile reto-romane, din valea Renului anterioru si celui din dreptu. de la Inn, si insasi din valea cea departata a Münsstrului; aci erau de fația omeni de statu, profesori, alti deregatori si negutiatori. cari constituara o societate pentru innaintarea si desvoltarea limbei romane. Tem'a cea de capetenia a societâtii va fi negresitu mai alesu interna, adeca nainte de tote a apropié (celu putfnu in scriintia, deca nu le potu de totu unu), diferitele dialepte romane unulu de altulu, mai cu sema cele doue de capetenia, celu romonsche si celu ladin asiâ, incâtu societatea mai tardiu sê se ocupe si cu lucruri esterne si adeca sê pota veni in relatiuni cu alte societâti filologice. — Comitetulu, ce stâ in fruntea societâtii, e compusu din barbati, cari cunosc forte bine limb'a si toti sunt interesati si insufletiti pentru sustinerea limbei loru materne. Ori si ce va fi resultatulu ostenelelor lor, acest'a totudeaun'a va fi unu documentu, câ unu poporu, de si micu, nu-si parasesce bucurosu geniulu limbei sale si câ privesce in sustinerea ei o nedependintia politica si o subsistintia de sine, si pentru aceea se tiene cu atâtu-a mai mortisiu de ea.“*)

*) Cu ocasiunea acest'a mi-aducu aminte, câ unu barbatu escelinte alu natiunii nostre mi-provesti, câ caletorindu prin Elveti'a a aflatu intr' unu satu din Graubünden o icona, carea infantisia portretulu lui Hor'a si intrebându pe proprietares'a, câ nu i oar'vinde acest'a i respunde: „Nu, Dlu meu, pentrucâ acest'a e o icona familiare, — mosiulu, stramosiulu meu a avutu-o si eu am ereditu-o de la parinti mei si nu o dau nici cu unu pretiu.“ — Cine scie cum a ajuusu icon'a ast'a pe acolo!

Trad.

Telegrafulu redaptiunei.

*** St. D. A delin'a Olteana. La intrebarea facuta am respunsu in epistola privata. — In poesi'a: „La sortea trecutulu“ sunt câte-va idei frumoase, dar ide'a fundamentale e imprumutata d'in o poesi'a cunoscuta a lui Andreiu Muresianu. Ni se pare, câ si ast'a o mai cetiram la o alta redaptiune, nu departe de noi. Si d'in caus'a susatinsa n'a esitu nici acolo. — „Aurora Romana“ or câtu, de frumoasa ar fi, nu amu pote-o comunica; astufelu de gratulâri amu primitu mai multe, dar — multiamindu autorilor pentru bunavointia — le puseramu ad acta. — „La Romania“ va esi. — Dlu Densusianu. Primitu-ai epistol'a tramisa?

Proprietariu, redaptoru respundietoriu si edatori: **IOANICHIU MICULESCU.**

Mai avemu inea puține esemplarie complete d'in inecputu.

Cu tipariulu lui: **EMERICU BARTALITS.**